

ΔΕΛΤΙΟΝ

ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ και ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

ΤΕΥΧΟΣ 2045
ΜΑΡΤΙΟΥ 2026

www.sae-epe.gr

ΕΤΑΙΡΙΚΑ

2811 | Άκυρος ο περιορισμός στη μεταβίβαση μετοχών που περιέχεται σε διαθήκη του μοναδικού μετόχου μονοπρόσωπης Α.Ε. εφόσον δεν υπάρχει σχετική πρόβλεψη στο καταστατικό αυτής ή δεν έχει προηγηθεί τροποποίηση αυτού με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης της ΑΕ (ΑΠ 1718/2025).

ΑΚΙΝΗΤΑ

2813 | Στην συγκυριότητα ακινήτου η απόφαση για την εκμίσθωσή του λαμβάνεται με ομοφωνία ή πλειοψηφικά. Σε περίπτωση διαφωνίας το δικαστήριο αποφασίζει με βάση τις εκάστοτε κρατούσες συνθήκες, του περισσότερου πρόσφορου και επωφελούς για όλους τους κοινωνούς τρόπου διοίκησης και χρησιμοποίησης του κοινού πράγματος (ΑΠ 59/2025).

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ

2818 | Για τυπικούς λόγους οφείλει η φορολογική αρχή να μην απορρίπτει το αίτημα επιστροφής του ΦΠΑ αλλά να ζητήσει πρόσθετες διευκρινίσεις και πληροφορίες απευθύνοντας ειδικό αίτημα, κατά πρώτον και ιδίως, στον φορέα του δικαιώματος-υποκείμενο στον φόρο και, δευτερευόντως, εάν κρίνεται απαραίτητο, σε άλλο πρόσωπο ή αρχή (ΣτΕ 321/2024).

Περιεχόμενα

2808 Διοικητικές κυρώσεις στο ΓΕΜΗ: Ενημέρωση για την ΚΥΑ 46982/18.06.2025

ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ

- 2810 Οι ομόρρυθμοι εταίροι δεν δικαιούνται να παραστούν για να υποστηρίξουν την κατηγορία στην ποινική διαδικασία όταν η αξιόποινη πράξη στρέφεται κατά της Ο.Ε. Οι ομόρρυθμοι εταίροι μόνο έμμεση περιουσιακή ζημία ή ηθική βλάβη μπορούν να υποστούν από τη σχετική αξιόποινη πράξη και, γι' αυτόν τον λόγο, δεν νομιμοποιούνται ενεργητικά σε ατομική παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας (ΑΠ 1081/2025).
- 2811 Άκυρος ο περιορισμός στη μεταβίβαση μετοχών που περιέχεται σε διαθήκη του μοναδικού μετόχου μονοπρόσωπης Α.Ε. εφόσον δεν υπάρχει σχετική πρόβλεψη στο καταστατικό αυτής ή δεν έχει προηγηθεί τροποποίηση αυτού με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης της ΑΕ (ΑΠ 1718/2025).
- 2812 Με δήλωση προς τους λοιπούς εταίρους η έξοδος από την Ο.Ε. του εξερχομένου εταίρου που έχει αξίωση καταβολής από την εταιρεία της αξίας της μερίδας συμμετοχής του. Για τον καθορισμό της αξίας της μερίδας συμμετοχής κρίσιμη είναι η αξία που θα μπορούσε να επιτευχθεί για τη μεταβίβαση της στην αγορά κατά τον χρόνο αποχώρησης του εταίρου, ήτοι κατά την ημερομηνία εξόδου αυτού, η οποία συντελείται με την επίδοση της σχετικής διαπλαστικής δήλωσης στην εταιρεία και τους λοιπούς εταίρους (ΑΠ 2063/2025).

ΑΚΙΝΗΤΑ

- 2813 Στην συγκυριότητα ακινήτου η απόφαση για την εκμίσθωση του λαμβάνεται με ομοφωνία ή πλειοψηφικά. Σε περίπτωση διαφωνίας το δικαστήριο αποφασίζει με βάση τις εκάστοτε κρατούσες συνθήκες, του περισσότερο πρόσφορου και επωφελούς για όλους τους κοινωνούς τρόπου διοίκησης και χρησιμοποίησης του κοινού πράγματος (ΑΠ 59/2025).

ΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟ

- 2814 Για μια πενταετία ισχύει το δικαστικό πληρεξούσιο. Δεν επηρεάζει την ισχύ του η ενυπόγραφη δήλωση της συντάξασας συμβολαιογράφου επί του σώματός του ότι: "Το παρόν ισχύει και δεν έχει ανακληθεί." (ΑΠ 1849/2025).

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ

- 2815 Αρκεί να έχουν περιέλθει στον ΣΔΟΕ εντός της πενταετίας τα δεδομένα για την ύπαρξη, το υπόλοιπο ή/και τις κινήσεις τραπεζικών λογαριασμών στην αλλοδαπή, ώστε να μην αποτελούν «συμπληρωματικά» στοιχεία, με συνέπεια να μην δικαιολογούν την επιμήκυνση σε δεκαετή την προθεσμία παραγραφής (ΣτΕ 1503/2025).

2817 Δικαιώματα είναι αποκλειστικά τα ποσά που εισπράττονται ως αντάλλαγμα από την εκμίσθωση άυλου περιουσιακού στοιχείου πνευματικής ιδιοκτησίας ή εμπορικής ή βιομηχανικής ιδιοκτησίας κατά τη Σύμβαση Αποφυγής Φορολογίας Ελλάδος – Ινδίας και δεν αποτελούν αμοιβές που εισπράττει μια επιχείρηση για τις υπηρεσίες που παρέχει, με απασχόληση προσωπικού και διάθεση υλικών μέσων, σε άλλη επιχείρηση για την υλοποίηση συγκεκριμένου έργου προς εκπλήρωση των επιχειρηματικών της σκοπών (ΣτΕ 822/2023).

2818 Για τυπικούς λόγους οφείλει η φορολογική αρχή να μην απορρίπτει το αίτημα επιστροφής του ΦΠΑ αλλά να ζητήσει πρόσθετες διευκρινίσεις και πληροφορίες απευθύνοντας ειδικό αίτημα, κατά πρώτον και ιδίως, στον φορέα του δικαιώματος-υποκείμενο στον φόρο και, δευτερευόντως, εάν κρίνεται απαραίτητο, σε άλλο πρόσωπο ή αρχή (ΣτΕ 321/2024).

ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ

2819 Από την βούληση του εργαζομένου εξαρτάται η εξομοίωση της μονομερούς βλαπτικής μεταβολής των όρων εργασίας με καταγγελία αυτής εκ μέρους του εργοδότη. Ο εργαζόμενος έχει τη διαζευκτική ευχέρεια να μην θεωρήσει τη βλαπτική μεταβολή ως καταγγελία, αλλά, εμμένοντας στη σύμβαση εργασίας υπό τους αρχικούς της όρους, να ασκήσει όλα τα δικαιώματά του που απορρέουν από τη μονομερή τροποποίηση των όρων αυτής (ΑΠ 23/2025).

2821 Μόνο εγγράφως συνάπτεται η σύμβαση μερικής απασχόλησης. Σε περίπτωση μη τήρησης του γραπτού τύπου ο όρος για την μερική απασχόληση είναι άκυρος και η συμφωνία ισχύει για πλήρη απασχόληση (ΑΠ 301/2025).

2822 Δεν θέτει κανόνες δικαίου και συνεπώς στερείται δεσμευτικότητας η ερμηνευτική εγκύκλιος του Υπουργείου Εργασίας με τίτλο «Οδηγίες για την εφαρμογή της Ψηφιακής Κάρτας Εργασίας» (ΔΠρΑθ 11468/2025).

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ (ΔΕΕ)

2824 Οι δικηγόροι μπορούν να πραγματοποιούν μέρος της πρακτικής τους άσκησης σε δικηγόρο εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος, εφόσον ο δικηγόρος αυτός είναι εγγεγραμμένος στον δικηγορικό σύλλογο του πρώτου κράτους μέλους και οι δραστηριότητες της πρακτικής άσκησης αφορούν το δίκαιο του κράτους αυτού (απόφαση ΔΕΕ της 3.4.2025, υπόθ. C 807/23).

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να λάβουν πλήρη αντίγραφα των αποφάσεων που επιθυμούν από τα γραφεία του Συνδέσμου, επικοινωνώντας στα εξής: Τ: +30 210 36 20 274 | e-mail: mail@sae-epe.gr

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ

Σύνδεσμος Ανωνύμων Εταιρειών και Επιχειρηματικότητας

ΕΚΔΟΤΗΣ

Σίμος ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΣΥΝΤΑΞΗΣ

Ιωάννα ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΥ, Δ.Ν. Δικηγόρος παρ' Αρείω Πάγω

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ Πανεπιστημίου 16 10672, Αθήνα

ΤΗΛΕΦΩΝΟ 2103620274

E-MAIL mail@sae-epe.gr

SITE www.sae-epe.gr

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΑΝΩΝΥΜΩΝ ΕΤΑΙΡΕΙΩΝ
& ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Διοικητικές κυρώσεις στο ΓΕΜΗ: Ενημέρωση

ΠΕΜΠΤΗ 12 ΜΑΡΤΙΟΥ • 4-6 μμ

ΑΙΘΟΥΣΑ ΔΙΑΛΕΞΕΩΝ ΣΑΕ|Ε
Πανεπιστημίου 16 & Αμερικής, Β' όροφος

ΚΟΣΤΟΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ:
ΜΕΛΗ 20€
ΜΗ ΜΕΛΗ 45€

**ΙΩΑΝΝΑ
ΑΝΑΣΤΑΣΟΠΟΥΛΟΥ**
Δ.Ν. Δικηγόρος,
Πρόεδρος Νομικού Συμβουλίου &
Γεν. Γραμματέας ΣΑΕ|Ε,
Εταίρος, PPT Legal

**ΕΛΕΝΗ
ΑΘΑΝΑΣΑΚΗ**
Προϊσταμένη Τμήματος ΓΕΜΗ
και ΥΜΣ, Διεύθυνση Εταιρειών
Γενική Γραμματεία Εμπορίου
Υπουργείο Ανάπτυξης

Με αφορμή την **ΚΥΑ 46982/18.06.2025** «Καθορισμός κριτηρίων επιβολής και ύψους των διοικητικών κυρώσεων του άρθρου 50 του ν. 4919/2022 στους μη συνεπείς υπόχρεους εγγραφής στο Γενικό Εμπορικό Μητρώο (Γ.Ε.ΜΗ.)» (εφεξής η ΚΥΑ) πραγματοποιήθηκε την **Πέμπτη 12 Μαρτίου 2026** στην αίθουσα διαλέξεων του Συνδέσμου σεμινάριο πάνω στις θεματικές:

- Λόγοι επιβολής διοικητικών κυρώσεων στο ΓΕΜΗ και ύψος προστίμου ανά παράβαση.
- Διαδικασίες και ευκαιρίες συμμόρφωσης των υπόχρεων χωρίς επιβολή προστίμου.
- Δημιουργία ομάδας δειγματοληπτικού ελέγχου στο Υπουργείο Ανάπτυξης για την παρακολούθηση των διαδικασιών των αρμόδιων Υπηρεσιών ΓΕΜΗ, προκειμένου να διασφαλιστεί η ορθή και ομοιόμορφη εφαρμογή της νομοθεσίας,

με ομιλήτρια **την κα Ελένη Αθανασάκη**, Προϊσταμένη Τμήματος Γ.Ε.ΜΗ. και ΥΜΣ στο Υπουργείο Ανάπτυξης.

Όπως είναι γνωστό, το Γενικό Εμπορικό Μητρώο (Γ.Ε.ΜΗ.) είναι το Εθνικό Μητρώο Εμπορικής Δημοσιότητας, ο οποίος τέθηκε σε λειτουργία την 4.4.2011 με τον ν.4919/2022. Σκοπός του είναι η εμπορική δημοσιότητα που πραγματοποιείται με την καταχώρηση των νομικών πράξεων, στοιχείων ή δηλώσεων που αφορούν τις εμπορικές εταιρείες σε δημόσια βιβλία, με νόμιμο και ασφαλή τρόπο, που επιδιώκει την έγκυρη ενημέρωση των συναλλαγών μιας εταιρείας. Η υποχρέωση εμπορικής δημοσιότητας προϋπήρχε για όλες τις νομικές μορφές που εγγράφονται στο Γ.Ε.ΜΗ και δεν έγι-

νε με την ίδρυση του. Αποτελεί μέρος της ευρωπαϊκής νομοθεσίας και επηρεάζει τη νομιμότητα των πράξεων, καθώς οι καταχωρίσεις πράξεων και στοιχείων στο Γ.Ε.ΜΗ. επιφέρουν τα έννομα αποτελέσματα τους. Η μη καταχώριση μπορεί να έχει σοβαρές συνέπειες όπως ακυρότητα ή ακυρωσία των πράξεων αυτών.

Υποχρέωση εγγραφής στο Γ.Ε.ΜΗ. έχουν: Ανώνυμες Εταιρείες (Α.Ε.), Εταιρείες Περιορισμένης Ευθύνης (Ε.Π.Ε.), Ιδιωτικές Κεφαλαιουχικές Εταιρείες (Ι.Κ.Ε.), Ομόρρυθμες Εταιρείες (Ο.Ε.), Ετερόρρυθμες Εταιρείες (Ε.Ε. και Ε.Ε. κατά μετοχές), Αστικός Συνεταιρισμοί, ΚοιΣΠΕ, ΚΟΙΝΣΕΠ και Συνεταιρισμοί Εργαζομένων, Αστικές Εταιρείες με οικονομικό σκοπό και νομική προσωπικότητα, Ευρωπαϊκοί Όμιλοι Οικονομικού Σκοπού, Ευρωπαϊκές Εταιρείες, Ευρωπαϊκές Συνεταιριστικές Εταιρεία, Υποκαταστήματα και πρακτορεία αλλοδαπής (Ε.Ε. ή από τρίτες χώρες) και ημεδαπής, Κοινοπραξία του άρθρου 293 ν. 4072/2012, Ατομικές επιχειρήσεις.

Δεν εγγράφονται στο Γ.Ε.ΜΗ.: Σωματεία, Ιδρύματα, Επιτροπές Εράνων, φυσικά πρόσωπα που δραστηριοποιούνται στην πρωτογενή παραγωγή και Αγροτικοί Συνεταιρισμοί, Αστικές Εταιρείες δικηγόρων, συμβολαιογράφων και δικαστικών λειτουργών, Ναυτικές εταιρείες και οι ναυτιλιακές πλοίων αναψυχής, γραφεία ή υποκαταστήματα αλλοδαπών επιχειρήσεων, γραφεία αλλοδαπών εταιρειών.

Από την δημιουργία του Γ.Ε.ΜΗ. μειώθηκαν τα διοικητικά βάρη των επιχειρήσεων, υπήρξε απλούστευση και ηλεκτρονικοποίηση των διαδικασιών και δημιουργία ενός σημείου πρόσβασης για τις επιχειρήσεις. Με την καταχώριση στο Γ.Ε.ΜΗ ενισχύεται η διαφάνεια ώστε οι συναλλασσόμενοι να μπορούν να αντλούν τις αναγκαίες τεκμηριωμένες πληροφορίες

ες για την επιχειρηματική του δράση. Αυτό θα οδηγήσει σε αποτελεσματικότερη Δημόσια Διοίκηση και άσκηση πολιτικής, στην διασφάλιση αξιόπιστων, προσβάσιμων και επικαιροποιημένων στοιχείων, στην ενίσχυση της εμπιστοσύνης, στην ασφάλεια στο επιχειρηματικό περιβάλλον και στην ενίσχυση ασφάλειας δικαίου στην εσωτερική αγορά, την διευκόλυνση διασυννοριακών και δικαστικών διαδικασιών. Παράλληλα μέσω της εφαρμογής του Γ.Ε.ΜΗ. εξασφαλίζεται η αποστολή ορθών και πλήρων στοιχείων σε άλλα μπτρώα του δημοσίου/της ευρωπαϊκής ένωσης π.χ. Taxis, E-Efka, OLAF, Τράπεζες, E-rothen, Bris.

Η εφαρμογή της ΚΥΑ θα ολοκληρωθεί σε δύο στάδια. Στο Πρώτο Στάδιο (από την έκδοση της απόφασης έως την 31.12.2025), οι υπόχρεοι είχαν τη δυνατότητα να προχωρήσουν σε κάθε εκκρεμή καταχώριση, διόρθωση ή διαγραφή, χωρίς να τους επιβληθεί οποιαδήποτε κύρωση. Στο Δεύτερο Στάδιο (με έναρξη την 1.1.2026) επιβάλλονται πρόστιμα από τις αρμόδιες υπηρεσίες Γ.Ε.Μ.Η. στους μη συνεπείς υπόχρεους.

Σημειωτέον, ότι η επιβολή προστίμων προβλέπεται στο κοινοτικό δίκαιο και ίσχυε ήδη από τον ν. 3419/2005. Κατά την έναρξη εφαρμογής του Γ.Ε.ΜΗ δεν επιβλήθηκαν πρόστιμα διότι δόθηκε προτεραιότητα στην απλούστευση των διαδικασιών, στη προσαρμογή των επιχειρήσεων στις συνεχείς αλλαγές, στην οργάνωση των υπηρεσιών για την συνεχή ενημέρωση των υπόχρεων. Η μόνη κύρωση που επεβλήθη ήταν μόνο η αναστολή της καταχώρισης σε περίπτωση ασυνέπειας. Όπως γίνεται αντιληπτό, τα πρόστιμα αποτελούν μέσο πίεσης για τη βελτίωση και ενημέρωση των δεδομένων του Γ.Ε.ΜΗ, τη διατήρηση της νομιμότητας των πράξεων, την τήρηση τις προθεσμίες, και την αυτόματη και ορθή καταχώριση στοιχείων.

Σε κάθε περίπτωση δεν επιβάλλεται πρόστιμο, αν ο υπόχρεος εντοπίσει ο ίδιος το λάθος στο σύστημα πριν παρέμβει η αρμόδια Υ.Γ.Ε.ΜΗ., ή ακόμη και κατόπιν διαπίστωσης παράβασης, η Υ.Γ.Ε.ΜΗ. προσκαλεί τον υπόχρεο να προβεί στην καταχώριση/διόρθωση. Αν ο υπόχρεος ανταποκριθεί, δεν επιβάλλεται πρόστιμο. Η παρέμβαση για την επιβολή προστίμου προβλέπεται να γίνεται αυτεπαγγέλτως από τις αρμόδιες αρχές μέσω αυτοματισμών του πληροφοριακού συστήματος Γ.Ε.ΜΗ., ή από την αρμόδια Υ.Γ.Ε.ΜΗ. μετά από σχετικό έλεγχο, κατόπιν γνωστοποίησης της παράβασης στην Υ.Γ.Ε.ΜΗ. από άλλη δημόσια Υπηρεσία ή Αρχή, κατόπιν δειγματοληπτικού ελέγχου και κατόπιν καταγγελίας.

Τα πρόστιμα επιβάλλονται στην περίπτωση της άπρακτης παρέλευσης της προθεσμίας του άρθρου 30 του ν. 4919/2022. Οι υπόχρεοι ή η νόμιμοι εκπρόσωποί τους λαμβάνουν μέσω της θυρίδας μηνυμάτων σχετική ηλεκτρονική ειδοποίηση επιβολής προστίμου, η οποία υπέχει θέση έγγραφης κλήσης

προς ακρόαση με την έννοια της παρ. 2 του άρθρου 6 του ν. 2690/1999 (Α' 45). Οι ως άνω υπόχρεοι εντός προθεσμίας δεκαπέντε (15) ημερών από τη λήψη της ειδοποίησης μπορούν να διατυπώσουν την ένσταση τους ηλεκτρονικά με αίτηση που διατίθεται μέσω του ηλεκτρονικού συστήματος διαχείρισης προστίμων στο Γ.Ε.ΜΗ και να εκθέσουν τεκμηριωμένα τους λόγους για τους οποίους δεν πρέπει να επιβληθεί το πρόστιμο. Μετά το πέρας της προθεσμίας ή αν η αιτιολόγηση δεν γίνει δεκτή, κοινοποιείται η πράξη επιβολής προστίμου, η οποία φέρει ψηφιακή υπογραφή. Το ύψος του επιβληθέντος προστίμου μειώνεται στο ήμισυ, αν ο υπόχρεος εντός 30 ημερών από την κοινοποίηση, είτε προβεί σε καταβολή του ημίσεος του προστίμου, είτε προβεί στην καταχώριση/μεταβολή/διαγραφή της πράξης για την οποία επιβλήθηκε το πρόστιμο. Η καταβολή συνεπάγεται παραίτηση από κάθε δικαίωμα προσβολής της πράξης. Αν, μετά την καταβολή του προστίμου, διαπιστωθεί ότι οι πράξεις/στοιχεία δεν είναι ορθά και πλήρη, ο υπόχρεος καλείται να προβεί σε διευκρινίσεις/διορθώσεις εντός 15 ημερών. Εφόσον παρέλθει αυτή η προθεσμία χωρίς κάποια άλλη ενέργεια από τον υπόχρεο ή σε περίπτωση υποβολής στοιχείων που κριθούν μη ορθά και πλήρη τότε βεβαιώνεται το πρόστιμο και εισπραττεται από την Ανεξάρτητη Αρχή Δημοσίων Εσόδων.

Για τον υπολογισμό του ύψους του προστίμου λαμβάνονται υπόψη τα εξής: η κατηγορία οντότητας (ΓΓΕ/Επιμελητήρια), ο νομικός τύπος και το μέγεθος της επιχείρησης. Αλλά, το μέγεθος δεν λαμβάνεται υπόψη α. στις περιπτώσεις σύστασης – μη εγγραφής, β. όταν το ύψος του προστίμου είναι πολύ μικρό (εγγραφή ΓΕΜΗ σε έντυπα, τήρηση προθεσμίας). Προβλέπονται ειδικές ρυθμίσεις για α. εταιρείες σε εκκαθάριση (το πρόστιμο μειώνεται στο μισό), β. αλλαγή κατηγορίας/μορφής/μεγέθους (το πρόστιμο υπολογίζεται βάσει των κριτηρίων που ίσχυαν κατά την τέλεση της παράβασης) και γ. εάν δεν έχει γίνει ακόμη η σύνταξη του πρώτου ισολογισμού.

Οκτώ είναι τα είδη των παραβάσεων: 1) παράβαση σχετικά με τη σύσταση εταιρείας μέσω της e-Υ.Μ.Σ. 2) παράλειψη εγγραφής στο Γ.Ε.Μ.Η. 3) παράλειψη εγγραφής στοιχείων στα έγγραφα και τις επιστολές 4) εκπρόθεσμη υποβολή αίτησης καταχώρισης 5) παράβαση σχετικά με τις αυτόματες καταχωρήσεις στο Γ.Ε.Μ.Η. 6) παράβαση σχετικά με τα στοιχεία που καταχωρίζονται και δημοσιεύονται υποχρεωτικά 7) παράλειψη δημοσίευσης των οικονομικών καταστάσεων 8) παράβαση σχετικά με την επωνυμία και τον διακριτικό τίτλο.

Σημ: οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να παρακολουθήσουν την εκδήλωση στο κανάλι του Συνδέσμου στο youtube στη δ/ση https://youtu.be/ETiL_IOqePY

ΟΙ ΟΜΟΡΡΥΘΜΟΙ ΕΤΑΙΡΟΙ ΔΕΝ ΔΙΚΑΙΟΥΝΤΑΙ ΝΑ ΠΑΡΑΣΤΟΥΝ ΓΙΑ ΝΑ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΟΥΝ ΤΗΝ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΣΤΗΝ ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΟΤΑΝ Η ΑΞΙΟΠΟΙΗ ΠΡΑΞΗ ΣΤΡΕΦΕΤΑΙ ΚΑΤΑ ΤΗΣ Ο.Ε.

Οι ομόρρυθμοι εταίροι μόνο έμμεση περιουσιακή ζημία ή ηθική βλάβη μπορούν να υποστούν από τη σχετική αξιόποινη πράξη και, γι' αυτόν τον λόγο, δεν νομιμοποιούνται ενεργητικά σε ατομική παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας.

ΑΠ 1081/2025 (ΣΤ΄ ΠΟΙΝΙΚΟ ΤΜΗΜΑ)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ: ΕΛΕΝΗ ΚΑΤΣΟΥΛΗ, Αντιπρόεδρος

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: Λεωνίδας Χατζησταύρου, Αρεοπαγίτης

Όπως προκύπτει από τα άρθρα 63, 82, 83, 84 και 87 ΚΠΔ, το δικαίωμα για την παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας στο ποινικό δικαστήριο μπορεί να ασκηθεί από τους δικαιούμενους, κατά τον Αστικό Κώδικα, σε αποζημίωση ή αποκατάσταση από το έγκλημα ή σε χρηματική ικανοποίηση λόγω ηθικής βλάβης ή ψυχικής οδύνης, δηλαδή από τους αμέσως ζημιωθέντες από την αξιόποινη πράξη και, ειδικότερα, από τους φορείς του δικαιώματος ή του έννομου αγαθού, που έχει προσβληθεί, κατά τις προβλέψεις των διατάξεων των άρθρων 914 και 932 ΑΚ και όχι από όσους βλάπτονται εμμέσως από αυτήν, όπως είναι τα μέλη νομικού προσώπου, τα οποία δεν νομιμοποιούνται ενεργητικά να δηλώσουν παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας για αξιόποινη πράξη, που στρέφεται κατά νομικού προσώπου, από την οποία μόνο αυτό ζημιώνεται αμέσως (Ολ. ΑΠ 1, 5/1994).

Ειδικότερα, εάν η αξιόποινη πράξη στρέφεται κατά ομόρρυθμης εταιρείας, η οποία είναι νομικό πρόσωπο, διακριτό και διαφορετικό από τα φυσικά πρόσωπα - μέλη αυτού, μόνο η ομόρρυθμη εταιρεία έχει δικαίωμα να παραστεί ως υποστηρίζουσα την κατηγορία στην ποινική διαδικασία και όχι οι ομόρρυθμοι εταίροι, οι οποίοι μόνο έμμεση περιουσιακή ζημία ή ηθική βλάβη μπορούν να υποστούν από τη σχετική αξιόποινη πράξη και, γι' αυτόν τον λόγο, δεν νομιμοποιούνται ενεργητικά σε ατομική παράσταση προς υποστήριξη της κατηγορίας, ανεξαρτήτως από το αν στρέφονται κατά των λοιπών εταίρων ή κατά του διαχειριστή και νόμιμου εκπροσώπου της εταιρείας ή κατά τρίτου (ΑΠ 1062/2022, ΑΠ 690/2022, ΑΠ 282/2020).

ΑΚΥΡΟΣ Ο ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΣ ΣΤΗ ΜΕΤΑΒΙΒΑΣΗ ΜΕΤΟΧΩΝ ΠΟΥ ΠΕΡΙΕΧΕΤΑΙ ΣΕ ΔΙΑΘΗΚΗ ΤΟΥ ΜΟΝΑΔΙΚΟΥ ΜΕΤΟΧΟΥ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗΣ Α.Ε.

εφόσον δεν υπάρχει σχετική πρόβλεψη στο καταστατικό αυτής ή δεν έχει προηγηθεί τροποποίηση αυτού με απόφαση της Γενικής Συνέλευσης της ΑΕ.

ΑΠ 1718/2025 (Γ` Πολιτικό Τμήμα)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ: ΑΓΑΠΗ ΤΖΟΥΛΙΑΔΑΚΗ, Αντιπρόεδρος ΑΠ

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ: ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ ΚΑΡΑΜΑΝΙΔΟΥ, Αρεοπαγίτης

Από τον συνδυασμό των ανωτέρω διατάξεων, συνάγεται ότι η απόφαση της γενικής συνέλευσης ως οργάνου της ανώνυμης εταιρείας, από τον νόμο ιεραρχικά χαρακτηριζόμενου ως ανώτατου (άρθρ. 33 και 34 παρ. 1 περ. β του ν.2190/1920), αποτελεί την έκφραση της βούλησης αυτού του οργάνου και του νομικού προσώπου της ανώνυμης εταιρείας. Ορίζεται δε ότι απόφαση της γενικής συνέλευσης της ανώνυμης εταιρείας είναι η δικαιοπραξία σωματειακού δικαίου, με την οποία η Γενική Συνέλευση ως εταιρικό όργανο, μέσω της συμμετοχής και ψήφου των μετόχων, δημιουργεί την βούλησή της για τη ρύθμιση των εταιρικών υποθέσεων και την εκφράζει εντός της εταιρείας (ΑΠ 270/2025). Επομένως η επιβολή περιορισμού στην μεταβίβαση μετοχών ανώνυμης εταιρείας όπως η ναυτική εταιρεία, με διάταξη τελευταίας βούλησης, χωρίς να προβλέπεται ρητά στο καταστατικό της εταιρείας και χωρίς να προηγηθεί τροποποίηση του καταστατικού που να προβλέπει τέτοιο περιορισμό, είναι αντίθετη στις ανωτέρω διατάξεις νόμων αναγκαστικού δικαίου και συγκεκριμένα του άρθρου 8 και 27 παρ. 3 του ν. 959/1979 και 43 παρ. 2 του ν. 4548/2018 ενώ η, κατά την παρ. 4 του άρθρου 43 του ν. 4548/2028, άρση των περιορισμών μεταβίβασης των μετοχών σε περίπτωση θανάτου, αναφέρεται στις (ήδη με σχετική καταστατική πρόβλεψη) δεσμευμένες μετοχές του θανόντος και όχι σε δικαίωμα επιβολής περιορισμού στην μεταβίβαση των μετοχών με όρο διαθήκης.

Περαιτέρω η Μονοπρόσωπη Ανώνυμη Εταιρεία, η σύσταση της οποίας επετράπη με την μεταρρύθμιση που επέφερε στο άρθρο 1 του ν. 2190/1920, το άρθρο 3 του ν. 3604/2007 (όπως αναμορφώθηκε με το άρθρο 4 του ν. 4548/2018) διέπεται από τις διατάξεις του νόμου Περί Ανωνύμων Εταιρειών, διατηρεί τη νομική αυτοτέλεια του νομικού προσώπου της έναντι του φυσικού προσώπου (ΑΠ 190/2021) και οι αποφάσεις λαμβάνονται από το ανώτατο όργανο της εταιρείας, την Γενική Συνέλευση (άρθρο 33 ν. 2190/1920 όπως ισχύει σήμερα). Στην αρμοδιότητα της γενικής συνέλευσης υπάγεται και η τροποποίηση του καταστατικού της εταιρείας, ενώ κατά τη διάταξη του άρθρου 32 του ως άνω νόμου ορίζεται ότι, εάν στη συνέλευση παρίσταται ένας μόνο μέτοχος είναι υποχρεωτική η παρουσία συμβολαιογράφου, ο οποίος προσπογράφει τα πρακτικά της γενικής συνέλευσης (χωρίς να αποτελεί μέλος αυτής). Επομένως, για να επιβληθεί περιο-

ρισμός στην μεταβίβαση των μετοχών μονοπρόσωπης κεφαλαιουχικής εταιρείας, πρέπει είτε να υπάρχει πρόβλεψη στο καταστατικό ή να έχει προηγηθεί τροποποίηση αυτού με απόφαση της γενικής συνέλευσης κατά τα ανωτέρω εκτεθέντα και δημοσιότητα αυτής με ανάρτησή της στο ΓΕΜΗ. Την απόφαση της γενικής συνέλευσης δεν δύναται να αντικαταστήσει η διάταξη τελευταίας βούλησης (διαθήκη) του μοναδικού εταίρου και μετόχου ώστε να τροποποιηθεί με αυτήν το καταστατικό της εταιρείας, λόγω του ορισμού του νόμου περί πρόβλεψης στο καταστατικό της εταιρείας της επιβολής περιορισμού στην μεταβίβαση των μετοχών, εξαιτίας της αυτοτέλειας του νομικού προσώπου έναντι του φυσικού προσώπου, μοναδικού εταίρου-κληρονομούμενου.

ΜΕ ΔΗΛΩΣΗ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΛΟΙΠΟΥΣ ΕΤΑΙΡΟΥΣ Η ΕΞΟΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ Ο.Ε. ΤΟΥ ΕΞΕΡΧΟΜΕΝΟΥ ΕΤΑΙΡΟΥ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΑΞΙΩΣΗ ΚΑΤΑΒΟΛΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΗΣ ΑΞΙΑΣ ΤΗΣ ΜΕΡΙΔΑΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΟΥ.

Για τον καθορισμό της αξίας της μερίδας συμμετοχής κρίσιμη είναι η αξία που θα μπορούσε να επιτευχθεί για τη μεταβίβαση της στην αγορά κατά τον χρόνο αποχώρησης του εταίρου, ήτοι κατά την ημερομηνία εξόδου αυτού, η οποία συντελείται με την επίδοση της σχετικής διαπλαστικής δήλωσης στην εταιρεία και τους λοιπούς εταίρους.

ΑΠ 2063/2025 (Α3΄ Πολιτικό Τμήμα)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ: ΜΑΡΙΑ ΣΙΜΙΤΣΗ-ΒΕΤΟΥΛΑ, Αντιπρόεδρος ΑΠ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΦΙΛΟΠΟΥΛΟΣ, Αρεοπαγίτης

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 261 του Ν. 4072/2012, ο εταίρος μπορεί με δήλωσή του προς την εταιρεία και τους λοιπούς εταίρους, να εξέλθει εκουσίως από την εταιρεία. Ειδικότερα, στον εταίρο που δεν επιθυμεί να συνεχίσει τη συμμετοχή του στην εταιρεία, παρέχεται η δυνατότητα, να εξέλθει εκουσίως από αυτήν με μονομερή δήλωση απευθυντά στους υπόλοιπους εταίρους και την εταιρεία. Έχει δηλαδή το δικαίωμα να καταγγείλει την εταιρική του συμμετοχή, χωρίς να πρέπει να αναμένει την κρίση του δικαστηρίου, όπως γινόταν στο προγενέστερο δίκαιο, σύμφωνα με το οποίο η καταγγελία της εταιρείας επέφερε τη λύση της και ως εκ τούτου την έξοδο του εταίρου από αυτήν.

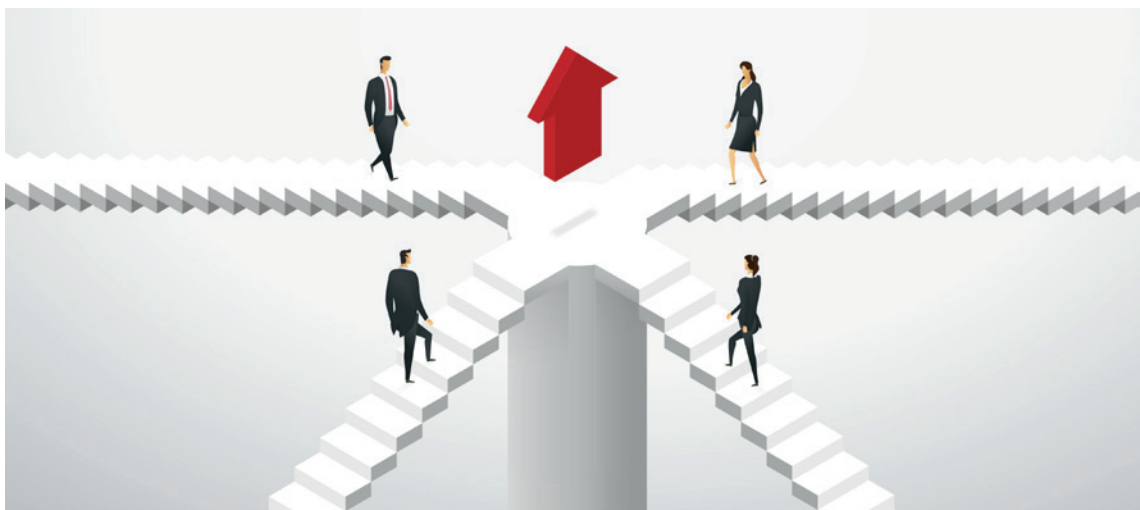
Η εν λόγω καταγγελία της εταιρικής του συμμετοχής, που γίνεται όπως αναφέρθηκε με μονομερή (απευθυντά προς τους λοιπούς εταίρους και την εταιρεία) του δήλωση, έχει διαπλαστικό χαρακτήρα και δεν απαιτείται να επικυρωθεί από το δικαστήριο, καθώς επιφέρει αμέσως τα αποτελέσματά της, ήτοι την έξοδό του από την εταιρεία και τη συνέχιση της λειτουργίας της με τους λοιπούς εταίρους, από τη στιγμή που η δήλωση αυτή θα περιέλθει στην εταιρεία και τους εταίρους.

Ο εξερχόμενος εταίρος (όπως και ο αποκλεισμένος) σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 264 παρ. 2 του Ν. 4072/2012, έχει αξίωση κατά της εταιρείας για καταβολή της πλήρους αξίας της συμμετοχής του.

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 264 παρ. 2 του ανωτέρω νόμου, σε περίπτωση μη συμφωνίας των εταίρων ως προς την αξία συμμετοχής, η αξία που καταβάλλεται ορίζεται από το δικαστήριο το οποίο αναφέρεται στην παρ. 2 του άρθρου 259, ήτοι το μονομελές πρωτοδικείο της έδρας της εταιρείας, με τη διαδικασία της εκουσίας δικαιοδοσίας.

Η αξίωση του αποχωρούντος εταίρου για την καταβολή της αξίας της εταιρικής του συμμετοχής απορρέει από την εταιρική σχέση. Οι απαιτήσεις δε των εταίρων από την εταιρική σχέση ικανοποιούνται μόνον από την εταιρική παρουσία, δεν ευθύνονται δηλαδή για τις απαιτήσεις αυτές οι λοιποί εταίροι με την προσωπική (εξωεταιρική) τους παρουσία.

Έτσι, η αξία της εταιρικής συμμετοχής του αποχωρούντος εταίρου συνιστά αντικείμενο ενοχικής αξίωσης τούτου κατά της εταιρείας, η οποία και νομιμοποιείται παθητικά προς τούτο στη δίκη επί της σχετικής αγωγής του εν λόγω εταίρου, για τον καθορισμό της αξίας της μερίδας συμμετοχής κρίσιμη είναι η αξία που θα μπορούσε να επιτευχθεί για τη μεταβίβασή της στην αγορά κατά τον χρόνο αποχώρησης του εταίρου, ήτοι κατά την ημερομηνία εξόδου αυτού, η οποία συντελείται με την επίδοση της σχετικής διαπλαστικής δήλωσης στην εταιρεία και τους λοιπούς εταίρους (ΑΠ 1089/2023).

ΣΤΗΝ ΣΥΓΚΥΡΙΟΤΗΤΑ ΑΚΙΝΗΤΟΥ Η ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΕΚΜΙΣΘΩΣΗ ΤΟΥ ΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ ΜΕ ΟΜΟΦΩΝΙΑ Ή ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΚΑ

Σε περίπτωση διαφωνίας το δικαστήριο αποφασίζει με βάση τις εκάστοτε κρατούσες συνθήκες, του περισσότερο πρόσφορου και επωφελούς για όλους τους κοινωνούς τρόπου διοίκησης και χρησιμοποίησης του κοινού πράγματος.

ΑΠ 59/2025 (Α2` Πολιτικό Τμήμα)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ: ΜΑΡΙΑ ΚΟΥΦΟΥΔΗ, Αντιπρόεδρος ΑΠ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΒΕΝΙΖΕΛΕΑΣ, Αρεοπαγίτης

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 785 ΑΚ, που ορίζει την έννοια της κοινωνίας δικαιώματος, "Αν ένα δικαίωμα ανήκει σε περισσότερους από κοινού, εφόσον ο νόμος δεν ορίζει διαφορετικά, υπάρχει ανάμεσά τους κοινωνία κατ' ιδανικά μέρη. Σε περίπτωση αμφιβολίας λογίζεται ότι τα μέρη είναι ίσα", ενώ σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 1113 του ίδιου κώδικα "Αν η κυριότητα του πράγματος ανήκει σε περισσότερους εξ αδιαρέτου κατ' ιδανικά μέρη, εφαρμόζονται οι διατάξεις για την κοινωνία".

Περαιτέρω σύμφωνα με το άρθρο 788 παρ. 1 ΑΚ, "η διοίκηση του κοινού ανήκει σε όλους μαζί τους κοινωνούς.". Η διάταξη αυτή ορίζει, σχετικά με τη διοίκηση του κοινού πράγματος, την αρχή της ομοφωνίας όλων των κοινωνών (ΑΠ 1037/2013), ο δε όρος "διοίκηση" περιλαμβάνει κάθε πράξη διαχείρισης, υλική ή νομική, η οποία είναι απαραίτητη για τη συντήρηση, εκμετάλλευση, χρησιμοποίηση, κάρπωση και αύξηση της αξίας του κοινού πράγματος (ΑΠ 1373/2006).

Στις εν λόγω πράξεις τακτικής διοίκησης και εκμετάλλευσης, περιλαμβάνεται και η σύμβαση μίσθωσης του κοινού αντικείμενου, καθώς και κάθε άλλη πράξη, η οποία τείνει στη διατήρηση ή άρση των συνεπειών της μισθώσεως, όπως η παράταση ή η τροποποίηση της συμβάσεως μισθώσεως ή καταγγελία αυτής (ΑΠ 1037/2013), η δε εκμίσθωση ιδανικής μερίδας του μισθίου προς τρίτο δεν είναι επιτρεπτή, συνεπεία του χαρακτήρα της χρήσεως ως αδιαρέτου δικαιώματος (ΑΠ 164/2024, ΑΠ 1817/2006). Η άσκηση της διοίκησης του κοινού απαιτεί σύμπραξη όλων των κοινωνών, με την έννοια ότι κάθε κοινωνός έχει δικαίωμα σύμπραξης στη διοίκηση του κοινού (ΑΠ 1373/2006). Η ανωτέρω αρχή της ομοφωνίας διασπάται με την αρχή της πλειοψηφίας, που καθιερώνει η επόμενη διάταξη του άρθρου 789 ΑΚ, κατά την οποία "Με απόφαση της πλειοψηφίας των κοινωνών μπορεί να καθοριστεί ο τρόπος της τακτικής διοίκησης και εκμετάλλευσης που αρμόζει στο κοινό αντικείμενο. Η πλειοψηφία λαμβάνεται κατά το μέγεθος των μερίδων".

Η απόφαση της πλειοψηφίας που ελήφθη μέσα στα πλαίσια του άρθρου 789 ΑΚ δεν αφορά μόνο τις εσωτερικές σχέσεις των κοινωνών, αλλά ενέχει και εξουσία αντιπροσωπεύσεως και συνακόλουθα είναι έγκυρη και δεσμεύει όλους τους κοινωνούς, δηλαδή και εκείνους που διαφώνησαν και μειοψήφησαν, έστω και αν δεν έλαβαν μέρος σ' αυτήν (ΑΠ 95/2020, ΑΠ 635/2018, ΑΠ 1037/2013). Εξ άλλου, ο προ-

σκήκων τρόπος τακτικής διοίκησης και εκμετάλλευσης για το κοινό αντικείμενο, πρέπει να είναι σύμφωνος με τη φύση του κοινού πράγματος και τους κανόνες της επιμελούς διαχείρισης και εκμετάλλευσης του.

Σε αντίθετη περίπτωση, καθώς και όταν η απόφαση αντίκειται σε άλλους τιθέμενους από το νόμο περιορισμούς (άρθρο 792ΑΚ), οι εναντιωθέντες στην απόφαση της πλειοψηφίας μειοψηφούντες συγκύριοι δικαιούνται να επιδιώξουν την αναγνώριση της ακυρότητας της αποφάσεως κατά τα άρθρα 174 και 180 Α.Κ. Ακόμη, η απόφαση αυτή μπορεί να προσβληθεί από τη μειοψηφία, κατ' άρθρο 281 ΑΚ, αν υπερβαίνει προφανώς τα όρια τα τιθέμενα από την καλή πίστη, τα χρηστά ήθη και τον οικονομικό και κοινωνικό σκοπό του δικαιώματος (ΑΠ 1037/2013, ΑΠ 160/2008).

Τέλος, κατά το άρθρο 790 του ΑΚ, "αν η διοίκηση και η χρησιμοποίηση δεν καθορίστηκε με κοινή συμφωνία ή με πλειοψηφία (των κοινωνών), καθένας από τους κοινωνούς έχει δικαίωμα να ζητήσει να την κανονίσει το δικαστήριο, με τον τρόπο που είναι ο πιο πρόσφορος και συμφέρει περισσότερο σε όλους τους κοινωνούς. Αν υπάρχει ανάγκη το δικαστήριο μπορεί να διορίσει διαχειριστή". Η ρύθμιση αυτή, που δεν τείνει στη διάγνωση ουσιαστικού δικαιώματος, αλλά αποτελεί ρυθμιστική παρέμβαση του δικαστηρίου, που αποβλέπει στην εξεύρεση, με βάση τις εκάστοτε κρατούσες συνθήκες, του περισσότερο πρόσφορου και επωφελούς για όλους τους κοινωνούς τρόπου διοίκησης και χρησιμοποίησης του κοινού πράγματος, ισχύει για αόριστο χρονικό διάστημα, ήτοι ενόσω υφίσταται η κοινωνία, και μπορεί να τροποποιηθεί μόνο με συμφωνία όλων των κοινωνών (και όχι της πλειοψηφίας αυτών) ή με νέα δικαστική απόφαση σε περίπτωση μεταβολής των συνθηκών (ΑΠ 1369/2008, ΑΠ 1084/2005, ΑΠ 825/2004).

Κατά την άσκηση της ρυθμιστικής του αυτής παρέμβασης, το δικαστήριο δεν υπόκειται σε περιορισμούς και ενδεικτικά μόνον καθορίζεται η δυνατότητα διορισμού διαχειριστή, οφείλει όμως να μην παραβιάζει τις κείμενες διατάξεις των νόμων (ΑΠ 825/2004).

ΓΙΑ ΜΙΑ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑ ΙΣΧΥΕΙ ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΙΚΟ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΟ

Δεν επηρεάζει την ισχύ του η ενυπόγραφη δήλωση της συντάξασας συμβολαιογράφου επί του σώματός του ότι: "Το παρόν ισχύει και δεν έχει ανακληθεί".

ΑΠ 1849/2025 (Α3` Πολιτικό Τμήμα)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΥΣΑ: ΜΑΡΙΑ ΣΙΜΙΤΣΗ-ΒΕΤΟΥΛΑ, Αντιπρόεδρος ΑΠ

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ: ΑΙΚΑΤΕΡΙΝ ΠΑΤΣΙΑΡΑ, Αρεοπαγίτης

Στην προκείμενη περίπτωση, κατά την εκφώνηση της υπόθεσης από το οικείο πινάκιο στη δικάσιμο που αναφέρεται στην αρχή της παρούσας, η αναιρεσίβλητη εταιρία με την επωνυμία "..... Α.Ε." εκπροσωπήθηκε από τον δικηγόρο ....., ο οποίος δεν παραστάθηκε στο ακροατήριο αλλά προκατέθεσε δήλωση κατ' άρθρο 242 § 2 ΚΠολΔ. Προσκομίζεται από την αναιρεσίβλητη το υπ` αριθ. ...-2018 γενικό (και όχι ειδικό, όπως επιγράφεται) συμβολαιογραφικό πληρεξούσιο της Συμβολαιογράφου Θεσσαλονίκης ....., από το οποίο προκύπτει, ότι η ίδια, εκπροσωπούμενη από τον νόμιμο εκπρόσωπό της, ... του ....., διορίζει ως γενικό πληρεξούσιο και αντικείμετο της τον παραπάνω αναφερόμενο δικηγόρο, μεταξύ των άλλων, για να ασκεί όλα τα ένδικα μέσα, να την εκπροσωπεί και να παρίσταται για λογαριασμό της σε όλα γενικά τα ελληνικά δικαστήρια και σε όλες τις αρχές για όλες τις δίκες.

Το πληρεξούσιο αυτό, όμως, έπαυσε να ισχύει μετά πα-

ρέλευση πενταετίας, ήτοι από 16-10-2023, σύμφωνα με το άρθρο 97 § 3 ΚΠολΔ και επομένως, κατά τη συζήτηση της αίτησης αναίρεσης ενώπιον του Δικαστηρίου τούτου (9-12-2024), δεν ίσχυε η δοθείσα στον άνω δικηγόρο πληρεξουσιότητα (η ενυπόγραφη δήλωση της συντάξασας συμβολαιογράφου επί του σώματος του εν λόγω πληρεξουσίου ότι "Το παρόν ισχύει και δεν έχει ανακληθεί", ουδεμία επιρροή ασκεί, καθότι η διάρκεια αυτού και η παύση ισχύος του, ρητά ορίζεται από τη σχετική διάταξη του νόμου).

Ωστόσο, δεν προσκομίστηκε συμβολαιογραφικό έγγραφο από το οποίο να προκύπτει ότι χορηγήθηκε από την αναιρεσίβλητη εταιρία πληρεξουσιότητα στον ως άνω δικηγόρο για να παρασταθεί και να την εκπροσωπήσει κατά την εκδίκαση της κρινόμενης αίτησης. Κατόπιν αυτών και σύμφωνα με τ' ανωτέρω λεχθέντα, η αναιρεσίβλητη θεωρείται δικονομικά απούσα.

ΑΡΚΕΙ ΝΑ ΕΧΟΥΝ ΠΕΡΙΕΛΘΕΙ ΣΤΟ ΣΔΟΕ ΕΝΤΟΣ ΤΗΣ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΣ ΤΑ ΔΕΔΟΜΕΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΑΡΞΗ, ΤΟ ΥΠΟΛΟΙΠΟ Ή/ΚΑΙ ΤΙΣ ΚΙΝΗΣΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΑΛΛΟΔΑΠΗ

ώστε να μην αποτελούν «συμπληρωματικά» στοιχεία, με συνέπεια να μην δικαιολογούν την επιμήκυνση σε δεκαετή την προθεσμία παραγραφής.

ΣτΕ 1503/2025 (ΤΜΗΜΑ Β')

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ: ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΙΔΗΣ, Αντιπρόεδρος

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΝΙΚΟΛΑΚΗΣ, Πάρεδρος

. Επειδή, με την κρινόμενη αίτηση προβάλλεται ότι κατ' εσφαλμένη ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων των άρθρων 68 παρ. 2 περ. α' και 84 παρ. 4 περ. β' του ΚΦΕ (ν. 2238/1994), το δικάσαν διοικητικό εφετείο έκρινε ότι τα υπόλοιπα των επίμαχων τραπεζικών λογαριασμών του αναιρεσείοντος στην αλλοδαπή συνιστούν συμπληρωματικά στοιχεία που δικαιολογούν την παρέκταση της πενταετούς παραγραφής σε δεκαετή, καθόσον περιήλθαν σε γνώση της αρμόδιας ΔΟΥ ..... στις 27.7.2016, απορρίπτοντας τον λόγο προσφυγής, κατά τον οποίο τα δεδομένα αυτά είχαν ήδη περιέλθει σε γνώση της φορολογικής αρχής (ΣΔΟΕ) με την ...../4.10.2012 εισαγγελική παραγγελία, δηλαδή εντός της πενταετούς παραγραφής του δικαιώματος του Δημοσίου να προβεί σε έλεγχο της χρήσης 2006, η οποία (παραγραφή) συμπληρώθηκε στις 31.12.2012. Προς θεμελίωση του παραδεκτού του λόγου κατ' άρθρο 53 παρ. 3 του π.δ. 18/1989, όπως ισχύει, προβάλλεται ο ισχυρισμός ότι επί του τιθέμενου με αυτόν νομικού ζητήματος υφίσταται αντίθετη προς τα κριθέντα με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση νομολογία και, συγκεκριμένα, η 773/2018 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, η οποία έχει καταστεί αμετάκλητη με την 2087/2019 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας. Ο ισχυρισμός αυτός είναι βάσιμος και ο λόγος προβάλλεται παραδεκτώς. Και τούτο, διότι, πράγματι, με την 773/2018 απόφαση του Διοικητικού Εφετείου Αθηνών, η οποία αφορά σε (αναγόμενη στην ίδια με την επίμαχη χρήση) υπόθεση προσαύξησης περιουσίας κατόπιν ανεύρεσης χρηματικών ποσών σε τραπεζικούς λογαριασμούς του φορολογουμένου στην αλλοδαπή, κρίθηκε ότι «δεν αποτελούν "συμπληρωματικά" στοιχεία εκείνα τα οποία είχαν περιέλθει σε γνώση της φορολογικής διοίκησης εντός της προβλεπόμενης στην παρ. 1 του άρθρου 84 του ΚΦΕ πενταετίας, συνεπώς, αν στηρίζεται η προσδιορισθείσα φορολογητέα ύλη σε τέτοια στοιχεία, όπως στην κρινόμενη χρήση 2006, που τα στοιχεία για το υπόλοιπο των τραπεζικών λογαριασμών του [...] γνωστοποιήθηκαν στη φορολογική διοίκηση με την ...../4.10.2012 εισαγγελική παραγγελία, δεν συντρέχει περίπτωση επιμήκυνσης της ως άνω πενταετούς προθεσμίας παραγραφής, σύμφωνα με το άρθρο 84 παρ. 4 περ. β σε συνδυασμό με το άρθρο 68 παρ. 2 περ. α αλλά και περ. β, αφού [...] από στοιχεία που δεν ήταν "συμπληρωματικά" προέκυψε αδήλωτο εισό-

δημα, που κατέστησε ανακριβή και την υποβληθείσα δήλωση» (η οριστική πράξη διορθωτικού προσδιορισμού φόρου εισοδήματος είχε εκδοθεί το 2016 από τον Προϊστάμενο του Κέντρου Φορολογουμένων Μεγάλου Πλούτου). Η απόφαση δε αυτή κατέστη αμετάκλητη με την 2087/2019 απόφαση του Συμβουλίου της Επικρατείας, με την οποία έγινε δεκτό ότι η ως άνω κρίση δεν αμφισβητήθηκε από την αναιρεσείουσα ΑΑΔΕ.

Περαιτέρω, ο λόγος είναι και βάσιμος, σύμφωνα με τα εκτεθέντα στην προηγούμενη σκέψη. Και τούτο, διότι το δικάσαν διοικητικό εφετείο διέλαβε, κατά την απόρριψη του λόγου προσφυγής του αναιρεσείοντος, η πραγματική βάση του οποίου δεν αμφισβητήθηκε, την εσφαλμένη (έμμεση) ερμηνευτική κρίση, ότι το κατά πόσο τα στοιχεία που αφορούν την ύπαρξη, το υπόλοιπο και τις κινήσεις των λογαριασμών φορολογουμένων στην αλλοδαπή είναι ή όχι συμπληρωματικά, κρίνεται μόνο σε σχέση με το αν αυτά περιέλθουν, εντός της πενταετούς προθεσμίας παραγραφής, στην αρμόδια για τον καταλογισμό φορολογική αρχή και όχι στην αρμόδια για την πρωτογενή τους επεξεργασία υπηρεσία, όπως είναι το ΣΔΟΕ.

Clear Focus Across Markets.
Beyond Today.

8 Papdiamantopoulou Str.
11528, Athens, Greece
+30 210 7296550
office@sardelaslaw.gr

WWW.SARDELASLAW.GR

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΕΙΝΑΙ ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΑ ΤΑ ΠΟΣΑ ΠΟΥ ΕΙΣΠΡΑΤΤΟΝΤΑΙ ΩΣ ΑΝΤΑΛΛΑΓΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΚΜΙΣΘΩΣΗ ΑΪΛΟΥ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ Ή ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ/ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

κατά τη Σύμβαση Αποφυγής Φορολογίας Ελλάδος – Ινδίας και δεν αποτελούν αμοιβές που εισπράττει μια επιχείρηση για τις υπηρεσίες που παρέχει, με απασχόληση προσωπικού και διάθεση υλικών μέσων, σε άλλη επιχείρηση για την υλοποίηση συγκεκριμένου έργου προς εκπλήρωση των επιχειρηματικών της σκοπών.

ΣτΕ 822/2023 (ΤΜΗΜΑ Β΄)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: ΜΙΧΑΗΛ ΠΙΚΡΑΜΕΝΟΣ, Αντιπρόεδρος ΣτΕ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΖΙΑΜΠΑΡΑΣ, Πάρεδρος

. Επειδή, η από 11.2.1965 Σύμβαση μεταξύ του Βασιλείου της Ελλάδος και της Δημοκρατίας της Ινδίας για την αποφυγή της διπλής φορολογίας και την αποτροπή της φοροδιαφυγής σε σχέση με τους φόρους εισοδήματος, που κυρώθηκε με το ν.δ. 4580/1966 (Α΄ 235), ορίζει στο άρθρο 1 παρ. 1 ότι «Οι φόροι οι οποίοι αποτελούν αντικείμενο της παρούσης Συμφωνίας είναι: α) ... β) Εις Ελλάδα: Ο φόρος εισοδήματος επί φυσικών και νομικών προσώπων και οιοσδήποτε ειδικός φόρος εισπραττόμενος εν Ελλάδι ... επιβληθείς διά των Νομοθετικών Διαταγμ. 3323/1955 και 3843/1958 και του Νόμου 1880/1951 (εις το εξής αναφερόμενος ως "Ελληνικός Φόρος") ...» και στο άρθρο 3 τα εξής: «1) Τηρουμένων των διατάξεων της κατωτέρω παραγράφου 3, δεν θα επιβάλλεται φόρος εις εν εκ των εδαφών επί εμπορικών και βιομηχανικών κερδών επιχειρήσεως του ετέρου εδάφους, εκτός εάν τα κέρδη προκύπτουν εις το πρώτον έδαφος μέσω μονίμου εγκαταστάσεως της αναφερθείσης επιχειρήσεως κειμένης εις το πρώτον έδαφος. ... 3) Διά τους σκοπούς της Συμφωνίας ταύτης ο όρος "εμπορικά και βιομηχανικά κέρδη" δεν θα περιλαμβάνη εισόδημα εξ ... δικαιωμάτων ...».

Περαιτέρω, κατά το άρθρο 7 της Σύμβασης αυτής «Δικαιώματα κτώμενα υπό κατοίκου ενός των εδαφών εκ πηγών ευρισκομένων εις το έτερον έδαφος θέλουσι φορολογηθή μόνον εις το έτερον τούτο έδαφος. Εις το άρθρον τούτο ο όρος "δικαίωμα" σημαίνει οιονδήποτε δικαίωμα ή άλλο παρόμοιον ποσόν, λαμβανόμενον ως αντάλλαγμα διά το δικαίωμα χρήσεως πνευματικής ιδιοκτησίας, καλλιτεχνικών ή επιστημονικών εργασιών, κινηματογραφικών ταινιών, ευρεσιτεχνίας, υποδειγμάτων, σχεδίων, διαγραμμάτων, μυστικών βιομηχανικών μεθόδων ή τύπων, εμπορικών και βιομηχανικών σημάτων ή άλλης αναλόγου περιουσίας ή δικαιωμάτων, αλλά δεν περιλαμβάνει οιονδήποτε δικαίωμα ή άλλο παρόμοιον ποσόν σχετικόν προς την εκμετάλλευσιν μεταλλείων, λατομείων ή άλλων φυσικών πόρων». Τέλος, στο άρθρο 14 της εν λόγω Σύμβασης ορίζονται τα εξής: «1) Κέρδη ή αμοιβάι δι' επαγγελματικής υπηρεσίας ή δι' υπηρεσίας υπαλλήλου (περιλαμβάνουσαι υπηρεσίας Διευθυντού) παρεχομένας εις εν εκ των εδαφών υπό ατόμου κατοίκου του ετέρου εδάφους θα φορολογούνται μόνον εις το έδαφος εις το οποίον

αι τοιαύται υπηρεσίαι παρέχονται. 2) Άτομον το οποίον είναι κάτοικος της Ινδίας δεν θα φορολογηται εις την Ελλάδα διά τα κέρδη ή τας αμοιβάς τας αναφερομένας εις την παρ. 1 εάν ... β) αι υπηρεσίαι παρέχονται διά ή διά λογαριασμόν κατοίκου της Ινδίας ...».

Κατά την έννοια των προαναφερθεισών διατάξεων των άρθρων 3 και 7 της ως άνω διεθνούς σύμβασης, τα "δικαιώματα" συνιστούν ειδική κατηγορία εισοδήματος μιας επιχείρησης, μη εμπίπτουσα στο γενικό όρο "εμπορικά και βιομηχανικά κέρδη", στην έννοια του οποίου εντάσσεται ανεξαρτέτως, αν δεν ορίζεται ειδικώς κάτι διαφορετικό, οιοσδήποτε εισόδημα αποκτάται από την άσκηση της συνήθους εμπορικής δραστηριότητας. Συνεπώς, ο όρος "δικαιώματα", ως εκ της φύσης του, πρέπει να ερμηνεύεται στενώς, όπως προκύπτει δε από τον ορισμό που περιέχεται στο άρθρο 7 της Σύμβασης, αναφέρεται αποκλειστικώς στο ποσό που εισπράττεται ως αντάλλαγμα από την εκμίσθωση άυλου περιουσιακού στοιχείου πνευματικής ή εμπορικής/βιομηχανικής ιδιοκτησίας, ανεξαρτέτως αν το στοιχείο αυτό έχει καταχωρηθεί σε δημόσιο μητρώο.

Επομένως, δεν αποτελούν "δικαιώματα" οι αμοιβές που εισπράττει μια επιχείρηση για τις υπηρεσίες που παρέχει, με απασχόληση προσωπικού και διάθεση υλικών μέσων, σε άλλη επιχείρηση για την υλοποίηση συγκεκριμένου έργου προς εκπλήρωση των επιχειρηματικών της σκοπών.

Τούτο ισχύει, κατ' αρχήν, και στην περίπτωση που οι υπηρεσίες παρέχονται με σκοπό την τεχνική υποστήριξη της λήπτριας επιχείρησης για την αποδοτική εφαρμογή του παραχωρηθέντος σε αυτήν άυλου περιουσιακού στοιχείου κατά την εμπορική του εκμετάλλευσιν (πρβλ. τα ερμηνευτικά σχόλια επί των άρθρων 7 και 12 της Πρότυπης Σύμβασης για την αποφυγή της διπλής φορολογίας σχετικά με τους φόρους εισοδήματος και κεφαλαίου του ΟΟΣΑ, καθώς και ΣτΕ 4949/2012, 1175/2007, 237/1983), ακόμη κι αν προβλέπονται στην ίδια τη σύμβαση εκμίσθωσης του στοιχείου αυτού (βλ. ΣτΕ 2602-2605/2019).

ΓΙΑ ΤΥΠΙΚΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΟΦΕΙΛΕΙ Η ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗ ΑΡΧΗ ΝΑ ΜΗΝ ΑΠΟΡΡΙΠΤΕΙ ΤΟ ΑΙΤΗΜΑ ΕΠΙΣΤΡΟΦΗΣ ΤΟΥ ΦΠΑ ΑΛΛΑ ΝΑ ΖΗΤΗΣΕΙ ΠΡΟΣΘΕΤΕΣ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

απευθύνοντας ειδικό αίτημα, κατά πρώτον και ιδίως, στον φορέα του δικαιώματος-υποκείμενο στον φόρο και, δευτερευόντως, εάν κρίνεται απαραίτητο, σε άλλο πρόσωπο ή αρχή.

ΣτΕ 321/2024 (ΤΜΗΜΑ Β΄)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ: ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΥΣΟΥΛΗΣ, Αντιπρόεδρος

ΕΙΣΗΓΗΤΡΙΑ: ΜΑΡΙΑ ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΥ, Σύμβουλος

10. Επειδή, από τον συνδυασμό των προαναφερθεισών εθνικών διατάξεων, ερμηνευόμενων υπό το φως των ανωτέρω οδηγιών 2006/112 και 2008/9, συνάγεται ότι για την άσκηση από υποκείμενο στον ΦΠΑ, εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος, του δικαιώματος επιστροφής του φόρου εισροών, με τον οποίο επιβαρύνθηκαν αγαθά που παραδόθηκαν ή υπηρεσίες που του παρασχέθηκαν στην Ελλάδα, απαιτείται η κατοχή από αυτόν του οικείου νόμιμου τιμολογίου ή άλλου αποδεικτικού στοιχείου που επέχει θέση τιμολογίου, από το οποίο να αποδεικνύεται ότι πληρούνται οι ουσιαστικές προϋποθέσεις που απαιτούνται κατά τον νόμο για την θεμελίωση του αιτήματός του περί επιστροφής του φόρου (ΣτΕ 1529/2018 σκ. 7).

Κατά την άσκηση του εν λόγω δικαιώματος ο υποκείμενος στον φόρο οφείλει να επιδεικνύει, κατ' αρχήν, ιδιαίτερη προσοχή και επιμέλεια ως προς το περιεχόμενο της αίτησης επιστροφής, προκειμένου να αποφεύγονται, κατά το δυνατόν, τυπικά λάθη ή/και παραλείψεις (βλ. απόφαση της 21 Οκτωβρίου 2021, ... ΝΥ, C-396/20, ECLI:EU:C:2021:867, σκ. 52 και 46).

Εάν, ωστόσο, κατά την εξέταση αιτήματος επιστροφής του φόρου, η εθνική φορολογική αρχή διαπιστώσει ότι η αίτηση καθαυτή ή τα συνοπληθέντα με αυτήν παραστατικά (τιμο-

λόγια, αποδείξεις κ.λπ.) εμφανίζουν τυπικές ελλείψεις, αποκλίσεις ή ασάφειες, οι οποίες κωλύουν την μόρφωση τελικής κρίσης επί του αιτήματος, οφείλει να μην προβεί σε απόρριψη για τον λόγο αυτό.

Σε μια τέτοια περίπτωση, προκειμένου να αποφανθεί επί της αιτήσεως επιστροφής, οφείλει να ζητήσει πρόσθετες πληροφορίες και διευκρινίσεις απευθύνοντας ειδικό αίτημα, κατά πρώτον και ιδίως, στον φορέα του δικαιώματος-υποκείμενο στον φόρο (ή στην αρμόδια αρχή του κράτους μέλους εγκατάστασης) και, δευτερευόντως, εάν κρίνεται απαραίτητο, σε άλλο πρόσωπο ή αρχή.

Την τήρηση της ως άνω διοικητικής πρακτικής εκ μέρους της φορολογικής αρχής υπαγορεύουν η αρχή της ουδετερότητας του ΦΠΑ (βλ. σκ. 6), η αρχή της αναλογικότητας και η ανάγκη διαφύλαξης της πρακτικής αποτελεσματικότητας, προκειμένου να μην φαλκιδεύεται εν τοις πράγμασι η άσκηση του θεμελιώδους στο κοινό σύστημα του ΦΠΑ δικαιώματος επιστροφής του φόρου εισροών (βλ. προαναφερθείσα υπόθεση CHER, σκ.36-37, 42, 48, 53-55, απόφαση της 17ης Δεκεμβρίου 2020, ... C-346/19, ECLI:EU:C:2020:1050 σκ. 47-53, απόφαση της 18ης Νοεμβρίου 2020, ... κατά Γερμανίας, C-371/19, ECLI:EU:C:2020:936, σκ. 77-84, 86-88).

	1 Jun	1 Jul	1 Aug	1 Sep	1 Oct	1 Nov	1
	1.307,85	1.240,64	1.235,42	939,09	1.300,67	843,29	
	0,00	698,18	0,00	0,00	40,07	0,00	
	15,80	78,42	38,16	15,62	256,67	25,46	
	2,03	1.485,22	6.062,23	447,24	16.048,05	349,55	
	5	677,87	503,91	1.094,97	5.620,31	2.560,60	
		0,00	310,01	3.142,38	9.779,24	14.693,66	
		0,00	670,64	1.259,50	4.294,85	7.473,24	
		83,58	39.386,87	17.848,02	34.414,47	0,00	
		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
			19.577,90	11.799,74	14.874,16	33.010,21	
			1.335,55	21,76	865,15	348,10	
			0,00	0,00	12.032,74	24.740,68	
			0,00	0,00	4.387,73	18.444,80	
				701,60	4.796,53	502,91	
				2.144,68	2.370,27	1.727,45	
				10.857,02	0,00	82,02	
				0,00	0,00	0,00	
				0,00	0,00	0,00	
				2,93	0,00	4.829,68	
				0,00	0,00	0,00	

ΑΠΟ ΤΗΝ ΒΟΥΛΗΣΗ ΤΟΥ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΥ ΕΞΑΡΤΑΤΑ Η ΕΞΟΜΟΙΩΣΗ ΤΗΣ ΜΟΝΟΜΕΡΟΥΣ ΒΛΑΠΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΒΟΛΗΣ ΤΩΝ ΟΡΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΜΕ ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΑ ΑΥΤΗΣ ΕΚ ΜΕΡΟΥΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΔΟΤΗ.

Ο εργαζόμενος έχει τη διαζευκτική ευχέρεια να μην θεωρήσει τη βλαπτική μεταβολή ως καταγγελία, αλλά, εμμένοντας στη σύμβαση εργασίας υπό τους αρχικούς της όρους, να ασκήσει όλα τα δικαιώματά του που απορρέουν από τη μονομερή τροποποίηση των όρων αυτής.

ΑΠ 23/2025 (Β1` Πολιτικό Τμήμα)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ: ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΒΑΓΓΕΛΑΤΟΣ, Αντιπρόεδρος ΑΠ

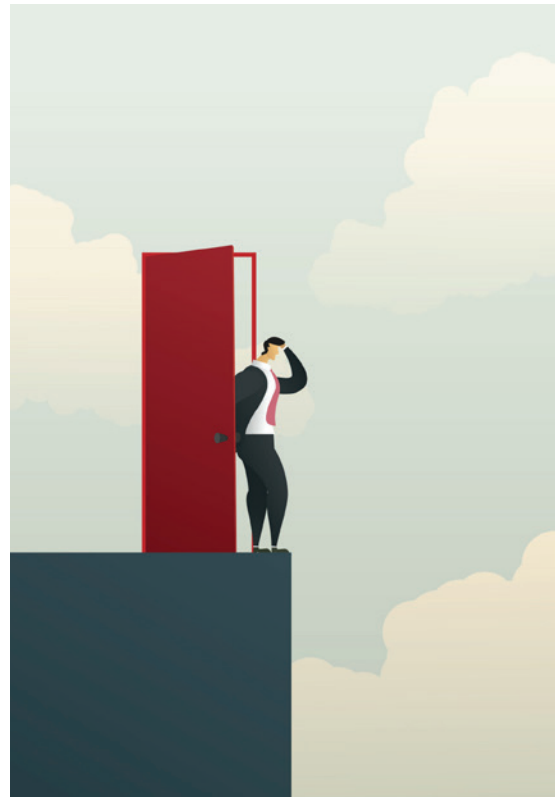
ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ ΚΑΚΑΒΙΑΣ, Αρεοπαγίτης

III. Με τη διάταξη του άρθρου 7 εδ. α` του Ν. 2112/1920 ορίζεται ότι "Πάσα μονομερής μεταβολή των όρων της υπαλληλικής συμβάσεως, βλάβουσα τον υπάλληλον, θεωρείται ως καταγγελία ταύτης, δι` ην ισχύουσιν οι διατάξεις του παρόντος νόμου". Κατά την έννοια της διάταξης αυτής, "μονομερής μεταβολή" θεωρείται κάθε τροποποίηση των όρων εργασίας από τον εργοδότη, που γίνεται χωρίς ο τελευταίος να έχει δικαίωμα για την τροποποίηση αυτή από το νόμο, την ατομική σύμβαση εργασίας ή τον κανονισμό εργασίας, ούτε να ανήκει στην από το διευθυντικό δικαίωμά του απορρέουσα εξουσία να ρυθμίζει όλα τα θέματα που ανάγονται στην οργάνωση και λειτουργία της επιχείρησής του (ή να γίνεται κατά κατάχρηση του διευθυντικού δικαίωματος - άρθρο 281 ΑΚ). Για την εφαρμογή της ανωτέρω διάταξης δεν αρκεί η μεταβολή των όρων εργασίας να είναι μονομερής, αλλά απαιτείται επιπλέον να είναι βλαπτική για τον εργαζόμενο, δηλαδή να προκαλεί σ` αυτόν άμεση ή έμμεση υλική ή/και ηθική ζημία.

Από την παραπάνω διάταξη, σε συνδυασμό με αυτές των άρθρων 288, 648, 652 παρ. 1 και 656 παρ. 1 του ΑΚ, προκύπτει ότι στην περίπτωση σύμβασης παροχής εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου, εάν ο εργοδότης προβεί σε μονομερή βλαπτική για τον μισθωτό μεταβολή των όρων εργασίας, ο τελευταίος έχει διαζευκτικά τις εξής δυνατότητες: α) να αποδεχθεί τη μεταβολή, με αποτέλεσμα την κατ` άρθρο 361 ΑΚ σύναψη (σιωπηρά) νέας σύμβασης, τροποποιητικής της αρχικής, η οποία είναι έγκυρη, εφόσον δεν αντίκειται σε απαγορευτική διάταξη του νόμου ή στα χρηστά ήθη, β) να θεωρήσει την πράξη αυτή του εργοδότη ως καταγγελία εκ μέρους του της εργασιακής σύμβασης και να απαιτήσει την καταβολή της αποζημίωσης που προβλέπεται από τον Ν. 2112/1920 και γ) να εμμένει στην τήρηση των συμβατικών όρων, προσφέροντας τις υπηρεσίες του σύμφωνα με τους προ της μεταβολής όρους, στην περίπτωση δε αυτή, εάν ο εργοδότης δεν τις αποδεχθεί, καθίσταται υπερέμμερος περί την αποδοχή της εργασίας και οφείλει μισθούς υπερεμμερίας ή, εκφράζοντας (ο μισθωτός) την αντίδρασή του, να παράσχει (προσωρινά) τη νέα εργασία του υπό τους τροποποιηθέντες όρους και παράλληλα να προσφύγει στο δικαστήριο ζητώντας να υποχρεωθεί ο εργοδότης του να τον

απασχολεί σύμφωνα με τους προ της μεταβολής όρους (ΑΠ 1215/2022, ΑΠ 630/2022).

Η κατά τα ανωτέρω εξομοίωση της μονομερούς βλαπτικής μεταβολής των όρων της σύμβασης εξαρτημένης εργασίας αορίστου χρόνου με καταγγελία αυτής εκ μέρους του εργοδότη δεν επέρχεται αυτόματα, αλλά εξαρτάται από τη βούληση του εργαζομένου, έκτοτε προς τούτο διαζευκτική ευχέρεια να μην θεωρήσει τη βλαπτική μεταβολή ως καταγγελία, αλλά, εμμένοντας στη σύμβαση εργασίας υπό τους αρχικούς της όρους, να ασκήσει όλα τα δικαιώματά του που απορρέουν από τη μονομερή τροποποίηση των όρων αυτής (ΑΠ 1215/2022).

1st Annual JPA Forum for the Offices of Greece and Turkey Investment Opportunities in Greece, Business Activities and Real Estate

On Wednesday, the 1st Annual Forum between the offices of JPA Greece and JPA Turkey in Swissôtel Istanbul, was held with great success. Together with JPA International Legal Services, the event featured the participation of the SOLENA Group, an expert organization in the field of Real Estate. A significant number of participants from the business sector, company representatives, and distinguished guests attended and took part in an innovative, interactive format carefully designed by the organizers. Following each speaker's presentation, attendees had the opportunity to engage directly, posing questions and exchanging views on topics of interest.

The panel of speakers included:

Mr. Andreas Patsis, President of JPA International Legal Services and Business Lawyer, who analyzed the key investment opportunities in Greece.

Ms. Ege Özyeğin, Partner Lawyer of JPA Turkey,

who provided valuable insight into the potential for financial and investment cooperation between Greece and Turkey.

Mr. George Alekou, CEO and Lawyer of JPA Greece,

who elaborated on the legal requirements and framework regarding real estate.

Ms. Ela Aydoğan Keskinöge, Founder of SOLENA Group,

a real estate specialist with extensive experience in both Greece and Turkey,

who shared her expertise on the global real estate market, which she knows better than anyone.

The forum successfully highlighted the growing collaboration between the two offices and

emphasized the mutual investment potential that connects Greece and Turkey under the JPA International network.

JPA International Legal Services participated in the Zambia Renewable Energy Summit 2025 held in Lusaka

JPA was represented by the Zambia General Manager, Mrs. Niza Namukoko, who participated in substantive discussions on the regulatory, investment, technological frameworks.

From a legal perspective, it is very important for the development of solar energy and storage as well.

For a resilient and energy-secure future in Zambia, public-private partnership will be important,

something that the lawyers of the JPA team have extensive experience in

Since 1991 Legal Services Worldwide

As businesses continuously expand, navigating the network of international laws and regulations becomes increasingly complex.

A reliable legal partner on a global level is essential to ensure your operations remain compliant with the diverse legal frameworks of each country, while simultaneously reducing your exposure to legal risks and maximizing opportunities for growth.

Contact Us : info@jpalegal.com

www.jpalegal.com

ΜΟΝΟ ΕΓΓΡΑΦΩΣ ΣΥΝΑΠΤΕΤΑΙ Η ΣΥΜΒΑΣΗ ΜΕΡΙΚΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Σε περίπτωση μη τήρησης του γραπτού τύπου ο όρος για την μερική απασχόληση είναι άκυρος και η συμφωνία ισχύει για πλήρη απασχόληση.

ΑΠ 301/2025 (Β1` Πολιτικό Τμήμα)

ΠΡΟΕΔΡΕΥΩΝ: ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΒΑΓΓΕΛΑΤΟΣ, Αντιπρόεδρος ΑΠ

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ: ΒΑΙΑ ΖΑΡΧΑΝΗ, Αρεοπαγίτης

Υ. Με το άρθρο 38 παρ.1 του ν. 1892/1990*, όπως αντικαταστάθηκε με το άρθρο 2 του ν. 2639/1998 και στη συνέχεια αντικαταστάθηκε εκ νέου με το άρθρο 2 του ν. 3846/2010, ορίζεται ότι "Κατά την κατάρτιση της σύμβασης εργασίας ή κατά τη διάρκειά της ο εργοδότης και ο μισθωτός μπορούν με έγγραφη ατομική σύμβαση να συμφωνήσουν ημερήσια ή εβδομαδιαία ή δεκαπενθήμερη ή μηνιαία εργασία, για ορισμένο ή αόριστο χρόνο, η οποία θα είναι μικρότερης διάρκειας από την κανονική (μερική απασχόληση). Η συμφωνία αυτή, εφόσον μέσα σε οκτώ (8) ημέρες από την κατάρτισή της δεν γνωστοποιηθεί στην οικεία Επιθεώρηση Εργασίας, τεκμαίρεται ότι καλύπτει σχέση εργασίας με πλήρη απασχόληση".

Από τις διατάξεις αυτές συνάγεται ότι για την κατάρτιση της σύμβασης μερικής απασχόλησης απαιτείται κατά νόμο έγγραφος τύπος, ο οποίος είναι συστατικός, η μη τήρηση του οποίου συνεπάγεται την ακυρότητα του συγκεκριμένου όρου της σύμβασης, που αφορά τη μερική απασχόληση, οπότε η συμφωνία ισχύει ως τέτοια για πλήρη απασχόληση. Η ακυρότητα αυτή είναι απόλυτη, κατ' άρθρο 159 ΑΚ, και λαμβάνεται υπόψη αυτεπαγγέλτως, δεν θεραπεύεται δε ακόμη και αν εκπληρωθεί η σύμβαση με επίγνωση της έλλειψης του νομίμου τύπου. Το τεκμήριο, περί του οποίου γίνεται λόγος στο δεύτερο εδάφιο της παρ.1 του άρθρου 38 του ν. 1892/1990 και τέθηκε για την προστασία του εργαζομένου, δίκως να παραβλάπτονται τα δικαιώματα του εργοδότη, προϋποθέτει έγκυρη συμφωνία περί μερικής απασχόλησης, δηλαδή εγγράφως καταρτισθείσα και αφορά μόνο την περίπτωση μη έγκαιρης γνωστοποίησης της συμφωνίας αυτής στην Επιθεώρηση Εργασίας (ΑΠ 426/2017, 202/2015). Σε μια τέτοια περίπτωση, ο εργοδότης μπορεί να ανταποδείξει ότι η σύμβαση εργασίας αφορά μερική και όχι πλήρη απασχόληση, γιατί το τεκμήριο που θεσπίζει η ανωτέρω διάταξη είναι μαχητό (ΑΠ 987/2022, 904/2020, 426/2017, 261/2016).

ΣΗΜ: Το άρθρο 38 κωδικοποιήθηκε με το άρθρο 106 Κώδικα Ατομικού Εργατικού Δικαίου (Π.Δ. 80/2022, ΦΕΚ Α 222/4.12.2022) και πλέον η γνωστοποίηση γίνεται στο Πληροφοριακό Σύστημα ΕΡΓΑΝΗ (βλπ. σχετικό σεμινάριο του ΣΑΕ|Ε στο youtube)

ΔΕΝ ΘΕΤΕΙ ΚΑΝΟΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟΥ ΚΑΙ ΣΥΝΕΠΩΣ ΣΤΕΡΕΙΤΑΙ ΔΕΣΜΕΥΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

η ερμηνευτική εγκύκλιος του Υπουργείου Εργασίας με τίτλο «Οδηγίες για την ψηφιακή κάρτα εργασίας».

ΔΠρΑΘ 11468/2025 (ΤΜΗΜΑ 7ο Μονομελές)
ΔΙΚΑΣΤΗΣ: ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ, Πρωτοδίκης Δ.Δ.

Περαιτέρω δε, η προσφεύγουσα υποστηρίζει ότι η προσβαλλόμενη πράξη είναι ακυρωτέα, διότι, σύμφωνα με την υπ' αρ. 37271/21.6.2024 εγκύκλιο του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικής Ασφάλισης με τίτλο "Οδηγίες για την εφαρμογή της Ψηφιακής Κάρτας Εργασίας", γίνονται αποδεκτά μέχρι τρία μονά (δηλαδή μόνο κατά την έναρξη ή κατά την λήξη εργασίας) χτυπήματα της ψηφιακής κάρτας, τον μήνα ανά εργαζόμενο, στην οποία περίπτωση, η σχετική διαπίστωση από την Επιθεώρηση Εργασίας θα συνεπάγεται σύσταση και όχι επιβολή προστίμου. Στην ανωτέρω ερμηνευτική εγκύκλιο, η οποία προσκομίζεται και από το καθ' ου, αναγράφονται στις σελίδες 9 και 10 αυτής τα εξής: «... Επιπλέον, όπως προαναφέρθηκε, η σήμανση της ψηφιακής κάρτας αποτελεί υποχρέωση του εργαζόμενου αλλά η ευθύνη για την ορθή εφαρμογή της και την ορθή χρήση της από τον εργαζόμενο, την τήρηση του ψηφιακά δηλωθέντος ωραρίου και της ενημέρωσης του ΕΡΓΑΝΗ βαρύνει τον εργοδότη. Υπό αυτό το πρίσμα εξετάζονται ενδεικτικά οι ακόλουθες περιπτώσεις. α) Παράλειψη σήμανσης της ψηφιακής κάρτας από τον εργαζόμενο. Όπως προαναφέρθηκε, η σήμανση της ψηφιακής κάρτας αποτελεί υποχρέωση του εργαζόμενου, η οποία θα πρέπει να τηρείται. ... Ωστόσο είναι πιθανόν, από αμέλεια να μην χτυπηθεί η κάρτα κάποιου εργαζόμενου κατά την έναρξη ή τη λήξη της εργασίας του. Δεδομένου ότι ένα τέτοιο ενδεχόμενο είναι πιθανό, και στα πλαίσια της καλής πίστης, είναι σκόπιμο να γίνονται αποδεκτά μέχρι 3 μονά χτυπήματα τον μήνα ανά εργαζόμενο, στην οποία περίπτωση, η σχετική

διαπίστωση από την Επιθεώρηση Εργασίας, θα συνεπάγεται σύσταση και όχι επιβολή προστίμου. ...».

Ο λόγος αυτός της προσφυγής κρίνεται ως νόμω και ουσία αβάσιμος, καθώς η σχετική εγκύκλιος δεν θέτει κανόνες δικαίου και συνεπώς στερείται δεσμευτικότητας (πρβλ. ΣτΕ 969/2016 επταμ., 2787/2017, 785/2016, 102/2014, 4541/2009, 838/2007 κ.α.), περαιτέρω δε, εν προκειμένω το επίδικο πρόστιμο επιβλήθηκε, καθώς για τους εργαζομένους ..... και ..... διαπιστώθηκε ότι δεν υπάρχει σήμανση ψηφιακής κάρτας για την πραγματική λήξη της απασχόλησής τους σε άνω των τριών περιπτώσεων τον μήνα.

Σε κάθε περίπτωση άλλωστε, η μη τήρηση της προβλεπόμενης εκ του νόμου υποχρέωσης ορθής υποβολής των στοιχείων της ψηφιακής κάρτας εργασίας, ενόψει, ιδίως, του προστατευτικού χαρακτήρα για τους εργαζομένους, έχει ως συνέπεια να στοιχειοθετείται εξ αντικειμένου, η τυπική παράβαση των άρθρου 74 του ν. 4808/2021 και 2Α της 40331/Δ1.13521/13.9.2019 υπουργικής απόφασης, η οποία επισύρει τη διοικητική κύρωση του προστίμου που προβλέπεται στην 80016/31.8.2022 υπουργική απόφαση, ανεξαρτήτως της υπαιτιότητας του υπόχρεου εργοδότη (πρβλ. ΣτΕ 2383/2018, 2151/2017 7μ., 1505/2010 7μ.). Με τα δεδομένα αυτά, το Δικαστήριο κρίνει ότι η προσφεύγουσα υπέπεσε στην αποδιδόμενη σε αυτήν παράβαση και ως εκ τούτου, νομίμως επιβλήθηκε σε αυτήν, με την προσβαλλόμενη ΠΕΠ, το ένδικο πρόστιμο.

Ο Σύνδεσμος Ανωνύμων Εταιρειών και Επιχειρηματικότητας αποτελεί όχι μόνο ιστορικό αλλά και δυναμικό παράγοντα του ελληνικού επιχειρηματικού οικοσυστήματος.

Εκατό χρόνια από την ίδρυσή του, με περισσότερα από 1000 μέλη, συνεχίζει την πορεία του, παρέχοντας αδιάλειπτη υποστήριξη γύρω από κρίσιμα νομικά, οικονομικά και επιχειρηματικά θέματα, με ενημερωτικές και επιμορφωτικές δράσεις που ενδυναμώνουν τον διάλογο και τη συνεργασία, ερευνητικό και επιστημονικό έργο και διεθνείς συνεργασίες, που εξασφαλίζουν την κατανόηση των νέων συνθηκών και απελευθερώνουν τον δυναμικό και την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων.

Μέσα από την ιστορική του διαδρομή και τη διαχρονική του σχέση με κορυφαίους συνομιλητές από τη δημόσια, οικονομική και ακαδημαϊκή σφαίρα, ο Σύνδεσμος προσφέρει στα μέλη του ένα πλέγμα από σύγχρονες υπηρεσίες-εργαλεία.

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

- ✓ Άμεση ανταπόκριση συμβουλευτικής υποστήριξης των μελών από τη Νομική Υπηρεσία και την Ειδική Υπηρεσία Φοροτεχνικών και Λογιστικών Υποθέσεων
- ✓ Μελέτη και υποστήριξη υποβολής υποθέσεων των μελών στις ανά περίπτωση υπηρεσίες της δημόσιας διοίκησης και παρακολούθηση της εξέλιξής τους
- ✓ Υποστήριξη προετοιμασίας προτάσεων αξιοποίησης χρηματοδοτικών προγραμμάτων και εργαλείων
- ✓ Συμβουλευτική υποστήριξη αναφορικά με μη εξυπηρετούμενα δάνεια
- ✓ Διαμεσολάβηση για εξωδικαστική επίλυση διαφορών
- ✓ Διοργάνωση και φιλοξενία εκδηλώσεων των μελών στους χώρους του Συνδέσμου

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

- ✓ Δικτύωση με εκπροσώπους της δημόσιας διοίκησης, θεσμικών φορέων και άλλων επιχειρήσεων, μέσα από το πρόγραμμα εκδηλώσεων που ενισχύουν την κατανόηση και τον διάλογο και αναδεικνύουν προβληματισμούς και νέες ιδέες
- ✓ Έγκυρη και έγκριτη ενημέρωση και αναλύσεις γύρω από νέες πολιτικές, οικονομικές τάσεις και επιχειρηματικές εξελίξεις
- ✓ Καθημερινά emails με την ημερήσια επικαιρότητα ώστε τα μέλη να ενημερώνονται έγκαιρα για να λαμβάνουν αποφάσεις γνωρίζοντας τις αναγκαίες πληροφορίες
- ✓ Ηλεκτρονική αποστολή του γνωστού και ιδιαίτερα χρήσιμου εδώ και δεκαετίες μηνιαίου περιοδικού «Δελτίου Ανωνύμων Εταιρειών & Επιχειρηματικότητας»

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

- ✓ Σεμινάρια και εκδηλώσεις για στελέχη επιχειρήσεων με δυνατότητα πιστοποίησης στις θεματικές της επικαιρότητας με ιδιαίτερα αξιόλογους και προσεκτικά επιλεγμένους εισηγητές

Σε μία εποχή διαρκών προκλήσεων αλλά και σημαντικών προοπτικών, ο Σύνδεσμος παραμένει στο πλευρό των μεγάλων ή μικρότερων εταιρειών ανεξαρτήτου μορφής, συνδράμοντας στην απελευθέρωση του υψηλού δυναμικού και των ταλέντων που αντανακλά η ελληνική επιχειρηματικότητα.

Ο Πρόεδρος
Σίμος Αναστασόπουλος

ΣΩΜΑΤΕΙΟ * ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1922
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 16 | 106 72 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ. 210.36.20.274 | 210.36.36.326
FAX : 210.36.26.610
mail@sae-epe.gr | www.sae-epe.gr

ΟΙ ΔΙΚΗΓΟΡΟΙ ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΟΥΝ ΜΕΡΟΣ ΤΗΣ ΠΡΑΚΤΙΚΗΣ ΤΟΥΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΣΕ ΔΙΚΗΓΟΡΟ ΕΓΚΑΤΕΣΤΗΜΕΝΟ ΣΕ ΑΛΛΟ ΚΡΑΤΟΣ ΜΕΛΟΣ,

εφόσον ο δικηγόρος αυτός είναι εγγεγραμμένος στον δικηγορικό σύλλογο του πρώτου κράτους μέλους και οι δραστηριότητες της πρακτικής άσκησης αφορούν το δίκαιο του κράτους αυτού.

Απόφαση ΔΕΕ της 3ης Απριλίου 2025

« Προδικαστική παραπομπή – Ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων – Άρθρο 45 ΣΛΕΕ – Δικηγόροι – Άσκηση ασκουμένων δικηγόρων – Εδαφικός περιορισμός – Εθνική κανονιστική ρύθμιση που απαιτεί τη συμπλήρωση μέρους της περιόδου εκπαίδευσης ασκούμενου δικηγόρου σε δικηγόρο εδρεύοντα στην ημεδαπή »στην υπόθεση C 807/23,

Το προδικαστικό ερώτημα αφορά την ερμηνεία του άρθρου 45 ΣΛΕΕ, το οποίο κατοχυρώνει την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το αιτούν δικαστήριο ζητά να διευκρινιστεί αν η διάταξη αυτή αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση που επιβάλλει μέρος της υποχρεωτικής πρακτικής άσκησης για την πρόσβαση στο δικηγορικό επάγγελμα να πραγματοποιείται σε δικηγόρο εγκατεστημένο στο συγκεκριμένο κράτος μέλος, αποκλείοντας τη δυνατότητα να πραγματοποιηθεί το ίδιο μέρος της άσκησης σε δικηγόρο εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος, ακόμη και αν ο τελευταίος είναι εγγεγραμμένος στον δικηγορικό σύλλογο του πρώτου κράτους μέλους και οι δραστηριότητες της πρακτικής άσκησης αφορούν το δίκαιο του κράτους αυτού.

Το Δικαστήριο επισημαίνει αρχικά ότι, ελλείψει εναρμόνισης σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά τις προϋποθέσεις πρόσβασης στο δικηγορικό επάγγελμα, τα κράτη μέλη διατηρούν την αρμοδιότητα να καθορίζουν τις γνώσεις, τα προσόντα και τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την άσκηση του επαγγέλματος αυτού. Στις προϋποθέσεις αυτές μπορεί να περιλαμβάνεται και η υποχρέωση ολοκλήρωσης περιόδου πρακτικής άσκησης.

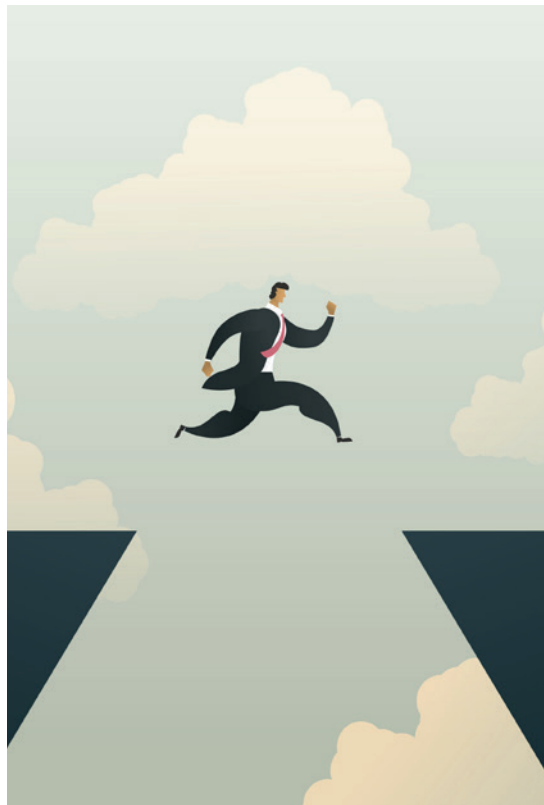
Ωστόσο, κατά την άσκηση αυτής της αρμοδιότητας, τα κράτη μέλη οφείλουν να σέβονται τις θεμελιώδεις ελευθερίες που κατοχυρώνονται στη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και ειδικότερα την ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων. Οι εθνικές διατάξεις δεν πρέπει να δημιουργούν αδικαιολόγητα εμπόδια στην πραγματική άσκηση των ελευθεριών αυτών.

Το Δικαστήριο θεωρεί ότι η επίμαχη εθνική ρύθμιση εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 45 ΣΛΕΕ, διότι οι ασκούμενοι δικηγόροι ασκούν μισθωτή δραστηριότητα και λαμβάνουν αμοιβή κατά τη διάρκεια της πρακτικής άσκησης. Σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου, οι διατάξεις της Συνθήκης για την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων αποσκοπούν στη διευκόλυνση της άσκησης επαγγελματικών δραστηριοτήτων σε ολόκληρη την Ένωση και απαγορεύουν μέτρα που μπορούν να θέσουν τους πολίτες της Ένωσης σε δυσμενέστερη θέση όταν επιθυμούν να εργαστούν σε άλλο

κράτος μέλος.

Συνεπώς, εθνικές ρυθμίσεις που εμποδίζουν ή αποθαρρύνουν έναν εργαζόμενο να ασκήσει το δικαίωμά του στην ελεύθερη κυκλοφορία συνιστούν περιορισμό αυτής της ελευθερίας, ακόμη και αν εφαρμόζονται χωρική διάκριση ως προς την ιθαγένεια. Το ίδιο ισχύει και για μέτρα που δεν λαμβάνουν υπόψη επαγγελματική εμπειρία αποκτηθείσα σε άλλο κράτος μέλος.

Με βάση τα παραπάνω, το Δικαστήριο διαπιστώνει, ότι μια εθνική ρύθμιση που απαιτεί συγκεκριμένο μέρος της πρακτικής άσκησης να πραγματοποιείται σε δικηγόρο εγκατεστημένο στο ίδιο κράτος μέλος συνιστά περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, επειδή μειώνει τη δυνατότητα των ασκούμενων

δικηγόρων να αποκτήσουν επαγγελματική εμπειρία σε άλλο κράτος μέλος.

Ο περιορισμός αυτός μπορεί να γίνει δεκτός μόνο εφόσον δικαιολογείται από επιτακτικό λόγο γενικού συμφέροντος και τηρεί την αρχή της αναλογικότητας, δηλαδή είναι κατάλληλος για την επίτευξη του επιδιωκόμενου σκοπού και δεν υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο.

Το αιτούν δικαστήριο αναφέρει, ότι η επίμαχη ρύθμιση αποσκοπεί στην προστασία των αποδεκτών των νομικών υπηρεσιών και στην ορθή απονομή της δικαιοσύνης. Το Δικαστήριο αναγνωρίζει, ότι οι στόχοι αυτοί αποτελούν επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος και ότι μια τέτοια ρύθμιση μπορεί καταρχήν να συμβάλει στην επίτευξή τους, καθώς εξασφαλίζει ότι ο ασκούμενος δικηγόρος αποκτά εμπειρία στο εθνικό δίκαιο, στους επαγγελματικούς κανόνες και στις διαδικασίες των εθνικών δικαστηρίων. Επιπλέον, διευκολύνει τις αρμόδιες αρχές να ελέγχουν την ποιότητα της πρακτικής άσκησης.

Παρά ταύτα, το Δικαστήριο κρίνει, ότι η επίμαχη ρύθμιση υπερβαίνει το αναγκαίο μέτρο. Συγκεκριμένα, θεωρεί ότι οι ίδιοι στόχοι θα μπορούσαν να επιτευχθούν με λιγότερο περιοριστικά μέσα, όπως η αναγνώριση πρακτικής άσκησης που πραγματοποιείται σε δικηγόρο εγγεγραμμένο σε δικηγορικό σύλλογο του κράτους μέλους, αλλά εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος, υπό την προϋπόθεση ότι αποδεικνύεται ότι η πρακτική αυτή

παρέχει ισοδύναμη εμπειρία με εκείνη που θα αποκτούσε ο ασκούμενος στο εσωτερικό της χώρας.

Επιπλέον, το Δικαστήριο σημειώνει, ότι δεν μπορεί να θεωρηθεί γενικά ότι η πρακτική άσκηση στο εξωτερικό δεν παρέχει επαρκή εκπαίδευση στο εθνικό δίκαιο. Οι αρμόδιες αρχές εξακολουθούν να μπορούν να ελέγχουν τις συνθήκες της πρακτικής άσκησης, να ζητούν διευκρινίσεις από τον ασκούμενο και τον επιβλέποντα δικηγόρο και να επιβάλλουν πειθαρχικές κυρώσεις εφόσον υπάρξει παραπλάνηση ή μη συμμόρφωση.

Τέλος, το Δικαστήριο επισημαίνει ότι η έλλειψη δυνατότητας επιτόπιου ελέγχου στο δικηγορικό γραφείο του επιβλέποντος δικηγόρου στο εξωτερικό δεν είναι καθοριστική, δεδομένου ότι στην πράξη οι αρμόδιες αρχές χρησιμοποιούν και άλλα, λιγότερο παρεμβατικά μέσα ελέγχου.

Συμπερασματικά, το Δικαστήριο καταλήγει ότι εθνική ρύθμιση που απαιτεί υποχρεωτικά μέρος της πρακτικής άσκησης για την πρόσβαση στο δικηγορικό επάγγελμα να πραγματοποιείται σε δικηγόρο εγκατεστημένο στο ίδιο κράτος μέλος συνιστά περιορισμό της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων και δεν είναι συμβατή με το άρθρο 45 ΣΛΕΕ, εφόσον οι ίδιοι στόχοι μπορούν να επιτευχθούν με λιγότερο περιοριστικά μέσα.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ

HELLENIC MEDIATION & ARBITRATION CENTRE

Το Ελληνικό Κέντρο Διαμεσολάβησης & Διαιτησίας είναι αστική μη κερδοσκοπική εταιρεία που ιδρύθηκε στην Αθήνα το 2010.

Το Ελληνικό Κέντρο Διαμεσολάβησης και Διαιτησίας στοχεύει:

- να φέρει σε επαφή τις επιχειρήσεις και το ελληνικό δικαστικό σύστημα με τη διαμεσολάβηση και να τους επιτρέψει να την κατανοήσουν,
- να παρέχει στις επιχειρήσεις μία απλή και οικονομική μέθοδο διευθέτησης των διαφορών τους σε ένα περιβάλλον που οδηγεί στον διάλογο και διασφαλίζει την επαγγελματικότητα,
- να δημιουργήσει ένα ευνοϊκό κλίμα για τη Διαμεσολάβηση χρησιμοποιώντας διαμεσολαβητές επιλεγμένους από το κέντρο με τα απαραίτητα προσόντα, οι οποίοι να επωφελούνται από την εκατέρωθεν εμπειρία,
- να προωθήσει την εφαρμογή στην Ελλάδα των εναλλακτικών μεθόδων επίλυσης των διαφορών, στις οποίες περιλαμβάνονται η διαμεσολάβηση και η διαιτησία.

Το Ελληνικό Κέντρο Διαμεσολάβησης και Διαιτησίας διασφαλίζει την εφαρμογή και παρακολουθεί την εξέλιξη της διαμεσολάβησης προτείνοντας ένα αμερόληπτο και ανεξάρτητο πρόσωπο εξοικειωμένο με τις σχετικές τεχνικές: τον διαμεσολαβητή.

Σε ουδέτερο τόπο, με τη βοήθεια του διαμεσολαβητή και παρουσία των δικηγόρων τους, οι επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να εκθέσουν τα αιτήματά τους και να επιτύχουν έναν φιλικό διακανονισμό της διαφοράς τους με απόλυτη εχεμύθεια.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ
ΔΙΑΜΕΣΟΛΑΒΗΣΗΣ & ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ

Πανεπιστημίου 16, 106 72 Αθήνα

Τηλ.: 210 36 20 274

Fax: 210 36 26 610

www.hellenic-mediation.gr

info@hellenic-mediation.gr